

Over last gesproken...

Jaren geleden heb ik samen met een vriend een rondleiding gegeven voor een groep vrienden door onze mooie oude stad Dordrecht. Thema van de rondleiding was "Dordrecht, een stad van uitersten". Zo heeft Dordrecht bijvoorbeeld de langste winkelstraat, het oudste woonhuis van Holland (het Zeepaert), het eerste Teekengenootschap, de eerste vrije Statenvergadering, het smalste straatje (Zakkendragersstraatje), het grootste carillon en natuurlijk het vieste straatje (kauwgomstraatje). Eigenlijk te veel om op te noemen en daar gaat dit verhaal verder niet over, maar het is wel leuk om even te noemen.

Wat wij ook tegenkwamen is iets van alle tijden: overlast. Tijdens onze voorbereidingen stuitte we op een prachtige, maar ook een beetje lugubere geschiedenis. En hier begint dan het eigenlijke verhaal.

Een van de dingen waar ik mij in mijn werk mee bezig houd, is overlastgevende panden. De panden zelf geven natuurlijk geen overlast, maar de bewoners des te meer...

Het verhaal van herberg 't Ankertje

Vader Jan Smidt had in de 16^e eeuw een herberg aan de Voorstraat: 't Ankertje. Hij en zijn vrouw Cornelia verwendden hun gasten met heerlijk eten en een zacht bed. De meeste kinderen hielpen een handje mee. Hun mooie dochter Janneke lokte iedereen naar binnen. Niemand vermoedde het ergste, maar niet iedereen kwam weer naar buiten. De familie had de gewoonte om hun gasten naar achter te slepen. Hier hakten ze op hen in met een bijl en verstopten de lijken in de kelder. Natuurlijk hadden ze eerst alle geld en juwelen van de ongelukkigen afgepakt. Lang konden ze zo hun gang gaan. Maar in de stad fluisterde men al dat het in 't Ankertje niet pluis was. Het kon niet anders of op een dag moest zoon Andries de eerste moord toegeven. De andere leden van het gezin moesten ook al snel naar het politiebureau.

Dertien moorden

Eén voor één bekenden ze alle dertien moorden. Niet alle moorden zijn overigens in Dordrecht gepleegd. Dat waren er 'slechts' acht. Ook in Keulen en Mechelen is de familie actief geweest.

Bij zo'n ernstige misdaad hoort een heel strenge straf. Vader Jan was na de twaalfde moord al overleden en begraven op het kerkhof van de Grote Kerk. Maar moeder Cornelia, zoon Andries en dochter Maria wachtten de dood. Op 26 oktober 1538 moesten zij een

afschuwelijke wandeling door de stad maken. Op dertien plaatsen kregen ze een gloeiend hete bijl tegen hun lichaam gedrukt. Dertien keer voor dertien moorden.

Brandstapel

Daarna werden ze naar de Grote Markt gebracht en opgehangen aan een touw boven de brandstapel. Zo stierven ze een verschrikkelijke dood. Ook vader Jan zou zijn straf niet ontlopen. Ze hebben hem opgegraven en zijn lijk naast dat van zijn vrouw, zoon en dochter, op het plein tentoongesteld.

Daarna stonden ze twee jaar lang tentoongesteld op stokken op het Galgenoord, aan de overkant van het Groothoofd in Zwijndrecht.

Niemand in Dordt heeft daarna zoiets ergs durven doen als Jan, Cornelia en hun kinderen.

Straffen

In de Middeleeuwen was de zwaarste straf die iemand kon krijgen verbanning. Ongewenste personen werden voor korte of lange tijd uit de samenleving gezet. Veroordeelden verdwenen zo effectiever uit de maatschappij dan wanneer ze in het gevang werden opgesloten. Opgesloten criminelen wisten bovendien om de haverklap te ontsnappen. De middeleeuwse rechters pakten het liever meteen goed aan. De spion werd gestraft door het uitsteken van de ogen, de dief had grote kans een ledemaat te moeten missen en de moordenaar eindigde aan de galg. Oog om oog, tand om tand.

Een iets minder zware maar wel effectieve straf was als men op bedevaart werd gestuurd. Een veroordeelde werd hierdoor tijdelijk uit de samenleving gezet en maakte zich bovendien nuttig op religieus terrein.

Terug naar het nu

Het verhaal van de herberg eindigt met: "Niemand in Dordrecht heeft ooit nog zoiets ergs heeft durven doen". En gelukkig is dat zo!

Maar tegenwoordig kennen we natuurlijk nog steeds plaatsen of straten waar het niet pluis is. Vaak is hier sprake van wat wij noemen woonoverlast. Er is sprake van woonoverlast als een individuele bewoner zich regelmatig of structureel zodanig gedraagt, dat deze persoon daarmee in elk geval het woongenot van omwonenden verstoort en/of hun vrijheid belemmert.

Voorbeelden

Actuele voorbeelden van plaatsen waar het op dit moment echt niet pluis is, zijn het Vogelplein en het Lijnbaangebied. Deze gebieden worden al jaren geteisterd door onder andere hangjongeren, criminele activiteiten en drugshandel. Mensen voelen zich hierdoor, zeker in de avonduren, onveilig. Beide plekken in de stad zijn nu geprioriteerd gebied. Dit houdt een intensieve aanpak van de overlast in. Hiervoor wordt heel wat 'op poten' gezet.

Aanpak overlast stap voor stap

De gemeente start een gezamenlijk overleg met politie, Toezicht, jongerenwerk, Veiligheidshuis enz. rondom de overlastgevende groep. De groep wordt geprioriteerd. Er wordt een actieplan opgesteld en uitgevoerd. Acties op de groep overlastgevende personen kunnen zijn: inzet jongerenwerk, sportactiviteiten, brief aan de overlastgever.

Acties in de wijk kunnen zijn: fysieke maatregelen, buurtbemiddeling, handhaving APV maatregelen.

Acties ten aanzien van overlastgevende personen: sociaal aanbod; gericht op toeleiding individuen naar scholing, werk, zorg- en (schuld)hulpverlening

Dan hebben we - als sluitstuk van al deze acties - nog het handhavingsteam. Dit team wordt ingezet in het geval dat het gezamenlijke actieplan niet tot een afname van de overlast leidt. Of het persoonsgerichte sociaal aanbod geweigerd wordt, of geaccepteerd wordt maar de individuele overlastgever blijft overlastgevend gedrag vertonen.

Oog om oog, tand om tand?

Na deze opsomming van de enorme inzet die gepleegd wordt om overlast terug te dringen, komt toch stiekem een vraag bij mij op: Zou het een oplossing zijn om de doodstraf weer in te voeren in Dordrecht? Of om mensen te verbannen of op bedevaart te sturen, ogen uit te steken of ledematen afsnijden? Nee, toch maar niet!

Essay geschreven door:
Xandra Doornbos
Managementassistente WGW Maatschappelijke Ontwikkeling
Telefoon 078-770 47 85

Bronvermelding:

Verhaal 't Ankertje komt uit het boekje 'Help, de toren valt om' van Frits Baarda
Het stukje over straffen komt van het Historisch Nieuwsblad